

ÖSSZEGZÉS ÉS MEGOLDÁSI JAVASLATOK

Az alábbiakban pontokba szedve megismételjük a kutatási beszámoló legfontosabbnak tartott megállapításait, illetve igyekszünk néhány megoldási javaslatot is megfogalmazni a városi drogprevenációs munka hatékonyságának növelése érdekében.

11.1 Legális szerek fogyasztása

1. A vizsgált tanulók 26 százaléka rendszeresen dohányzik, további 15 százalékuk pedig alkalmanként gyújt rá. A tanulók 36 százaléka válaszolt úgy, hogy nem dohányzik, de már kipróbálta. Azok aránya, akik soha nem is próbálták, 23 százalék. Iskolatípus mentén tekintve, a kért gimnazisták körében a legjobb a helyzet.
2. Az alkalmi dohányosok aránya a lányoknál magasabb, 19 százalék, a rendszeres dohányosok között pedig a fiúk (29 százalék) vannak magasabb arányban képviselve. A dohányzó fiúk nemcsak rendszeresebben, de többet is szívnak, a napi átlaguk 9 szál, míg a lányoknál csak 6,9. Az elsősök kétharmada nem minősíthető dohányosnak, a végzősöknek pedig már több mint a fele, 51 százaléka dohányzik, egyharmaduk rendszeresen.
3. A tanárok 18 százaléka rendszeresen, további 7 százalékuk alkalmanként gyújt rá. Azok aránya, akik dohányoztak valamikor, de már leszoktak róla, 26 százalék. A jelenleg osztályfőnökként is tevékenykedő pedagógusok között kétszer annyi a rendszeresen dohányzók aránya (22 százalék) mint a nem osztályfőnököknél.
4. A miskolci tanulók családjának 63 százalékában a szülők között van dohányos. Az elsős diákok 83, a végzős tanulók 94 százalékának van a baráti körében olyan, aki dohányzik, s a kezdő évfolyamon 86 százalékban, a végzősöknél pedig gyakorlatilag mindenkinek van dohányos osztálytársa, csoporttársa.
5. Nagyon kevés (2-4 százalék) azon tanulók aránya, akik dohányfüst mentes környezetben élnek, s az elsősöknél 48, a végzősöknél pedig 58 százalék azok aránya, akik életük három meghatározó környezetében (család, baráti kör, osztálytársak) is jeleztek dohányosokat. Az átlagnál veszélyeztetettebb környezetben élnek a szakközépiskolások, szakiskolások és az alacsonyabban kvalifikált családi háttérrel rendelkező tanulók.
6. A dohányos tanulók az elsősöknél naponta átlagosan 7.1 szál, a végzősöknél 8.7 cigarettát szívnak el. A tanárok között a dohányt fogyasztók erősebb dohányosok, a napi átlaguk 12.3

szál. A miskolci középiskolákban tanító pedagógusok mindösszesen kb. 3235 szál cigarettát szívnak el egy átlagos napon. Az első éves középiskolás tanulók körében naponta 9412 szál cigaretta megy el, a végzősök pedig 17509 szálat szívnak el naponta.

7. A vizsgált tanulók mindössze 13 százaléka nem ivott még soha alkoholt. Az elsősöknél a rendszeres alkohol fogyasztók aránya (napi vagy heti rendszeresség) 21, az absztinenseké 18 százalék, a végzősöknél a rendszeresen ivók 36, az absztinensek pedig mindössze 8 százalékban vannak jelen. Az átlag azonban elfedi azt a tényt, hogy míg a gimnazistáknak csak 23 százaléka iszik rendszeresen, addig a szakközépiskolások 28, a szakmunkás tanulók 33 százaléka rendszeres ivó. A tanárok körében 30 százaléknyi rendszeres alkoholfogyasztó aránya.
8. Összevetve a tanulói és a tanári alkoholfogyasztást, látható, hogy a pedagógusok általában gyakrabban isznak mint a tanulók, ám figyelemre méltó, hogy a rendszeresen töménytet fogyasztók aránya éppen a tanulók körében a magasabb.
9. Összehasonlítva a kezdő és végzős tanulókat, elmondható, hogy a középiskola éveit alatt a töménytet fogyasztók aránya 21 százalékkal, a bort ivóké 19 százalékkal, a likőrt és sört fogyasztóké pedig 12-13 százalékkal emelkedik.
10. A kért fiatalok 9 százaléka rendszeresen, 42 százaléka alkalmanként szokott kávét inni. A középiskola kezdő évfolyamain 4 százaléknyi a rendszeres kávéfogyasztó tanulók aránya, s további 38 százalék az alkalmankénti kávézóké, ezzel szemben a végzősöknél több mint háromszor ennyi a rendszeresen kávézók aránya (15 százalék), s az alkalmankénti fogyasztók köre is bővül 10 százalékkal. A tanárok körében ennél is intenzívebb a kávé fogyasztása, 58 százalékuk iszik rendszeresen.
11. Az utóbbi években a fiatalok körében fokozatosan elterjedt az energia ital. Az energia italt a tanulók 65 százaléka próbálta ki eddig, 3 százalékuk rendszeres, 23 százalékuk alkalmi fogyasztónak vallja magát e tekintetben. Az energia italokat tipikusan a fiúk és a vagyonszemből kikerült tanulók fogyasztják. A tanárok 81 százaléka még soha nem ivott energia italt, tipikusan a fiatal, 30 éven aluli tanárok közül kerültek ki az energia italt fogyasztók és kipróbálók.
12. Összesítve a legális forgalomban kapható pszichoaktív szerek fogyasztási szokásait, mindössze a tanulók 19 százaléka tekinthető teljesen védettnek (nem fogyaszt semmit), s 11 százalékuk rendszeresen vagy alkalmanként fogyaszt alkoholt, kávét, energia italt és dohányzik is.

11.2 Illegális szerek fogyasztása

- 13.A kérdőzött első éves középiskolások 85 százaléka még nem próbált ki semmilyen klasszikus értelemben használt kábítószer, 10 százalékuk nem fogyasztott ugyan, de már gondolt rá, hogy kipróbálja, további 5 százalékuk alkalmi vagy rendszeres drogfogyasztó - saját bevallása alapján. A középiskola végzőseinél a kábítószer határozottan elutasítók aránya 16 százalékkal csökken, azok aránya, akik gondoltak már a drogok kipróbálására 6 százalékkal nő, s a drogfogyasztók aránya 14 százalékra nő. Tapasztalataink szerint a kábítószer fogyasztó tanulók jelentős része a kormány szigorú büntetőpolitikájából fakadó törvénymódosítás óta (BTK szigorítás) rejtőzködve marad, még az anonim kérdőívekben sem vállalja drogfogyasztását.
- 14.A megkérdeztett tanulók fele ismer olyan fiatalt, aki kábítószer fogyaszt, 21 százalékának a barátai körében is van drogos. Minden negyedik tanuló személyesen ismer olyan fiatalt, aki kábítószer árusít, 9 százalékuknak a baráti körében is akad ilyen.
- 15.Mind a fogyasztás, mind pedig a terjesztés tekintetében aktívabbá válik a kapcsolat a középiskola ideje alatt. A fogyasztás tekintetében az 5 százalékos bevallott fogyasztó a középiskola befejezésére megháromszorozódik, azok aránya akik tudnak arról, hogy osztálytársuk fogyasztó megnégyszereződik. A baráti körben az elsősöknél 14 százalékban fordul elő drogos, a végzősöknél már 27 százalékban. Azon tanulók aránya, akik ismernek kábítószer fogyasztó fiatalt az elsősöknél még "csak" 33 százalék, a végzősöknél pedig már 60 (!) százalék.
- 16.Megállapítható, hogy a fiúk között kétszer annyi a kábítószer fogyasztó mint a lányoknál. A középiskolán belül a háromféle képzési típusban eltérő arányban vannak drogfogyasztók. Míg az elsősöknél a szakmunkástanulók körében van a legtöbb kábítószer fogyasztó, s a gimnazisták körében a legkevesebb, addig a végzősöknél a szakközépiskolások körében a legmagasabb a bevallott drogfogyasztás.
- 17.Ezek alapján - saját bevallásuk szerint az - legalább 200 elsős, és közel 600 végzős középiskolás tanulót közvetlenül érint a drogprobléma a városban. Az átlagnál veszélyeztetettebbek a csonka családban élők és az Avason lakó tanulók.
- 18.A tanárok 19 százaléka ismer kábítószer fogyasztó embert. Ezen válaszolók legtöbbször, az összes tanár 17 százaléka úgy nyilatkozott, hogy biztosan tud arról, hogy az iskolájában van kábítószer élvező, 8 százalékuknak a tanítványai között is van ilyen fiatal.
- 19.Azok, akik jelenleg nem fogyasztanak kábítószer, 70 százalékban akkor sem fogyasztanának, ha nem lenne tiltott, illegális, 26 százalékuk bizonytalan, s 4 százalékukat egyenlőre egyértelműen csak a tilalom tartja vissza a kipróbálástól.

20. A drogozó fiatalok 83 százaléka nyilatkozott úgy, hogy van kábítószer fogyasztó barátja. Akik nem fogyasztottak még, de már gondoltak rá 33 százalékban rendelkeznek drogozó baráttal, 49 százalékuk drogdíler is ismer, sőt 15 százalékuknak a baráti körében is van kábítószert árusító fiatal.
21. A fiatalok körében a legnépszerűbb kábítószerek a hallucinogén anyagok, ezek közül is kiemelkedik a marihuána. Az összes megkérdezett tanuló 18 százaléka nyilatkozott úgy, hogy találkozott már a szerrel vagy ezt próbálná ki, ha nem lenne tiltott a fogyasztása.
22. A tanulók többsége jelenleg nem tud elképzelni olyan eseményt, aminek hatására droghoz fordulna, kábítószer fogyasztóvá válna. Akik említettek ilyen eseményeket (39 százalék) a legtöbben azt mondták (141 fő), hogy talán valamilyen komoly családi probléma, tragédia következtében fordulnának a droghoz. 103 tanuló tartja elképzelhetőnek, hogy a baráti társaság csábításának, bulik hatásának engedve próbálná ki a kábítószert, 42 tanuló egyéni válsághelyzetben (lelki trauma, iskola kudarcélmény, stressz, szerelmi csalódás) tenné ugyanezt.
23. A tanárok úgy gondolják, hogy a fiatalok által leggyakrabban fogyasztott kábítószer az extasy (103 említés). A tanulóknál ez a szer a vélelmezett fogyasztási gyakoriság alapján csak a harmadik helyen szerepelt. A diákok által legnagyobb számban említett marihuána a tanároknál a második helyre került (82 említés) s csak egy kicsit maradt el tőle a speed (72).
24. A megkérdezett diákok havonta átlagosan kb. 1042 forintot áldoznak élvezeti cikkekre (cigi, kávé, alkohol, drog) - az elsősök átlag 720, a végzősök 1388 forintot -, s ez azt eredményezi, hogy a Miskolcon tanuló elsős középiskolások éves szinten 37 millió forintot, a középiskolából kikerülő, végzős diákok pedig kb. 66 milliót költenek élvezeti cikkek vásárlására egy évben - durva becsléssel.

25.

26.11.3 Tájékozottság

27. A miskolci tanulók körében a legismertebb kábítószer a marihuána. A heroin, a kokain, az LSD, a speed és az extasy csak közepesen ismeret anyagok, míg a többi inkább ismeretlen a tanulók előtt. Ha csoportosítjuk az említéseket akkor a hallucinogének viszik el a pálmát, az összes említés 48 százaléka ilyen anyagot takart, a hat legismertebb drog fele hallucinogén.
28. A legtöbb tanár a kábítószerek fogalmát az illegális drogokkal azonosítja, közülük is a legnagyobb arányban a hallucinogéneket említették, de öt féle stimulánst és négy depresszáns is több mint 200-200 említést kapott. A legális, kereskedelmi forgalomban

kapható drogok, élvezeti cikkek közül az alkoholt sorolták a legtöbben a drogok közé, de említésre kerültek a dohánytermékek, a kávé, a tea és az energia italok is. Néhány tanár, amikor meghallja a kábítószer kifejezést nem csak a pszichére közvetlenül ható szerekre, kémiai anyagokra gondol, hanem nem biológiai jellegű szenvedélybetegségekre, pl. a számítógépes játékoktól való függés, a válogatás nélküli túlzott TV nézés vagy a játékszenvedély.

- 29.A legális pszichoaktív szerekkel kapcsolatos teszt kérdésekre a lehetséges kilencből a tanulók átlagosan 4 jó választ adtak, s jól tájékozottnak (7-9 jó válasz) csupán 2 százalékuk tekinthető.
- 30.Az illegális drogokra vonatkozó kilenc kijelentés közül a tanulók átlagosan 4.4-re válaszoltak helyesen, a tanárok 4.1-re. Teljesen tájékozatlannak a tanulók 27 százaléka, míg teljesen tájékozottnak 6 százalékuk nevezhető. A tanárok körében még nagyobb a tájékozatlanság, mindössze 4 százalékuk jól tájékozott, s 30 százalékuk teljesen tájékozatlan.
- 31.Mindhárom almintában (elsősök, végzősök, tanárok) a legális szerfogyasztási index értékei magasabbak mint az illegális szerfogyasztásé, továbbá mindhárom csoportban az adott szerekkel kapcsolatban tájékozottabbak körében magasabb a szerfogyasztás intenzitása, illetve fordítva, az intenzívebb szerhasználók magasabb tájékozottságot mutatnak.
- 32.A megkérdezettek többsége, 61 százaléka úgy véli, hogy Miskolcon belül hozzá lehet jutni a kívánt anyaghoz, 8 százalékuk szerint a legszűkebb földrajzi körzetben, az iskolájukban is kapható illegális kábítószer. Általános vélekedés a fiatalok körében, hogy aki akar, az hozzá tud jutni kábítószerhez, s ennek a legfontosabb színtere a diszkók, szórakozóhelyek, és a baráti kör.
- 33.A legális és illegális anyagokra és azok hatására vonatkozó 35 tesztkérdésekre adott válaszokat összesítve az elérhető 35 pontból a tanárok átlagosan 14 pontot szereztek, ami 40 százalékos eredményességnek felel meg. A legjobb eredmény 80 százalékos találat volt, egyetlen tanár érte el, de 70-80 százalék közötti helyes választ is csak öten adtak. A tesztkérdésekre adott válaszok alapján 50 százalék alatti teljesítményt mutatott a pedagógusok 67 százaléka, s ez a tájékozatlanságukat jelzi.

11.4 A drogprobléma társadalmi megítélése

- 34.A tanárok legnagyobb része elsősorban családi problémának (42 %) vagy egészségügyi kérdésnek (33 %) tartja a kábítószer-fogyasztást. Abban is majdnem mindenki egyetértett,

hogyan ez elsősorban nem iskolai kérdés, a tanárok egytizede pedig magánügynek minősítette a drogok fogyasztását.

35. A tanárok és a diákok között abban egyetértés van, hogy elsősorban a feszültségoldás és a realitások elől való menekülés készteti a fiatalokat kábítószeres használatára. A diákok egy kicsit fontosabb indokoknak tartották a feszültségoldását és a kellemes élményszerzést mint a tanárok, míg a lázadás mint ok, illetve az utánzás és divat itemek a tanárok válaszaiban kaptak nagyobb fontosságot.
36. Kábítószer-fogyasztás esetén a segítségül hívott csoportok és szervezetek eltérőek a tanárok és a diákok körében. A diákok válaszaiban jól látszik az informális csatornák elsősége (barátok, szülők). A konkrét hierarchiát megtestesítő intézmények (tanár, rendőrség) a diákok egytizedében sem keltenek annyi bizalmat, hogy kábítószeres társuk problémáival hozzájuk forduljanak. A tanárok igazából csak két intézménnyel szemben elutasítóak, a rendőrséghez ők sem fordulnának, hiszen így hivatalos „ügy” lehet a dologból. A szociális munkásokkal szembeni bizalmatlanság viszont némiképp meglepő. Az is figyelemreméltó, hogy tanárok közül csak minden második vonná be kollégáját egy hasonló probléma elintézésébe.
37. A felelősség kérdésében a tanárok és a diákok álláspontja lényegében csak a hangsúlyokat tekintve különbözött, a sorrendiség is nagyon hasonló volt. Mindkét csoportnál gyorsan kiderült, hogy alapvetően a kortárs csoportot, a baráti kört, illetve a családot tartják elsődlegesen felelősnek a drogfüggő életmód kialakulásában.
38. A kérdés párja az volt, hogy ugyanezek az intézmények mennyit tudnak tenni a fiatalok drogfogyasztásának visszaszorításáért. A sorrendek alapvetően nem változtak, és abban is egyetértés volt, hogy a legtöbbet a család tehetne az ügy érdekében. A legnagyobb különbség a tanárok és diákok válaszaiban a média szerepének, lehetőségeinek megítélésében volt. A tanárok a médiát a harmadik helyre rangsorolták, a diákok ennek nem tulajdonítottak különösebb szerepet, náluk lényegi befolyással csak a család, a barátok és az orvosok szerepeltek.
39. A tanárok úgy vélik, nincs lényeges különbség az országos és a miskolci drogosok arányát tekintve, egyformán 18-19 százalékra becsülték a kábítószer-fogyasztó fiatalokat. A diákok jóval magasabb arányt vélelmeznek, s látnak különbséget is, véleményük szerint Miskolc kevésbé fertőzött droggal, a városra vonatkozó becslésük alacsonyabb mint az országos átlag.
40. Meglehetősen nagy az egyetértés abban, hogy a drogfogyasztással kapcsolatos mizéria javarészt a terjesztők bűne, így őket kell elsősorban büntetni. A terjesztők képe egyébként

a köztudatban is rendkívül szorosan kapcsolódik a bűnözéshez, így nem meglepő, ha a hatékonyabb fellépés elsősorban ellenük irányul. A fiatalok igen bizonytalanok voltak abban a kérdésben, hogy börtön jár-e a fogyasztásért. Az viszont a jogi szabályozás egyértelmű kritikája, hogy mindössze a diákok nyolc százaléka vélte úgy, hogy a jelenlegi szabályozás segít megoldani a problémát, míg több mint a felük kételkedett ebben.

41. Nagyon sokan válaszoltak igennel arra a kérdésre, hogy a fiatalok be tudnának-e szerezni kábítószerrel. Az általános vélemény szerint ugyan az iskolákra nem jellemző a drogelosztás, azért itt fel kell hívni a figyelmet a bizonytalanok magas arányára. Egyébiránt általános a vélekedés, hogy a fiatalok nem tudnak eleget a drogok hatásairól. A miskolci fiataloknak csak egyötöde véli úgy, hogy az emberek sajnálják a drogosokat, s több mint kétharmaduk kategorikusan elutasította, hogy kábítószer-fogyasztókat bármilyen munkakörben alkalmazni lehessen.

42. A két diákcsoport közül, akikre a kutatás fókuszált, az elsősök bizakodóbbak voltak az orvosok munkájával szemben, míg a végzősök egyrészt borúlátóbbak voltak az iskola és a drog kérdéseivel kapcsolatban, nagyobb arányban értettek egyet azzal, hogy a fiatalok be tudnának szerezni kábítószerrel, illetve erre akár az iskola is szóba jöhet mint terep. Emellett nagyobb arányban gondolták, hogy a gazdagabb fiatalok közül többen próbálják ki a kábítószerrel.

11.5 Attitűdök, vallott értékrend

43. A homoszexuális padtárs a tanulók kétharmadát zavarná, és ezzel az egyedüli „deviancia”, amely nagyobb ellenérzést kelt mind a drog. A lopással kapcsolatban az a 34 százalék a figyelemre méltó, akit ez egyáltalán nem zavar. A legnagyobb bizonytalanság a vallási szektához tartozással kapcsolatban volt, de itt még többségben voltak azok, akikben ez negatív érzéseket keltett. Az alkoholfogyasztás és a dohányzás azok a tevékenységek, amelyek a diákok többségét nem zavarják, e azt is mutatja, hogy társadalmilag „elfogadott” devianciák.

44. A legtöbb fiatal az zavarná, ha a drogterjesztés konkrét esetével találkozna. Droghatása alatt álló fiatallal találkozni a diákok 70 százaléka számára lenne zavaró, míg ha a kért barátja füves cigit szívna, azt a diákok 57 százaléka tartaná zavarónak. Érdekes megfigyelni az árnyalatbeli különbséget a füves cigit szívó és a kábítószer hatása alatt álló fiatal között. A füves cigi a legenyhébb drogok egyike, valószínűleg nem ennek hatására gondolhattak a fiatalok a másik itemnél. „Kábítószer hatása alatt” lenni a diákok többségében egy magatehetetlen vagy éppen túlpörgött fiatal képét idézhette elő.

- 45.Két esemény nem zavarná a diákok nagyobb részét, ezek pedig a kábítószerrel való ismerete, illetve a drog témaként való megjelenése a baráti körben, valószínűleg azért, mivel ezek a napi élet részeivé válhattak.
- 46.Azokban az esetekben, amikor a kábítószer nem „tettelesen” kerül elő egy párkapcsolatban, csak a diákok kisebb része hagyná el partnerét. A véleménykülönbség és a baráti kör összetétele nem olyan súlyú problémák, amelyek szakítást eredményezhetnek. Komoly többségbe mindössze akkor kerültek a szakítást választók, mikor arról volt szó, hogy a partnerükhöz fordulnának kábítószerért, bár a diákok egytizedét (!) ez sem zavarná túlzottan.
- 47.Mind a diákok, mind a tanárok körében elterjedt az a nézet, hogy a drog nem megoldás, ráadásul még veszélyesebb is mint az alkohol vagy a dohányzás. Abban is egyeztek a vélemények, hogy akinek szilárd hite van, az nem nyúl kábítószerhez, illetve keményen kell büntetni a fogyasztókat is, mert csak így lehet visszaszorítani a drogot.
- 48.Három olyan állítás volt, amellyel a tanárok nem, a diákok viszont egyetértettek („a drogokat már úgyszemint lehet visszaszorítani”, “minden kultúrának megvannak a kábítószerrel, csak tudni kell használni azokat” és “a drog olyan, mint a korábbi nemzedékeknek az alkohol”).
- 49.A diákokra sokkal inkább jellemző a megvetés és a megértés, ez a két ellentétes, de szélsőséges érzés a drogosokkal szemben. A tanárok többsége kevésbé megosztott, ők a sajnálat, a rémület és a felháborodás érzései között ingadoznak, amelyek természetesen nem zárják ki egymást.
- 50.A társadalmi csoportok alapján a tanárok szerint a drogfogyasztók inkább fiatal, városi férfiak, akik gazdagabbak az átlagnál. A tulajdonság-csoportokat szerint többé-kevésbé azonos véleményen voltak, hogy a kábítószer-fogyasztók befolyásolhatóak, magányosak és agresszívek. Abban a kérdésben pedig, hogy a drogfogyasztók bűnözők-e meglehetősen nagy volt a tanácstalanság, azt csak kevesen állították, hogy becsületesek, de a többség azért bűnözőnek sem nevezné őket.
- 51.A tanári mintán a nők és a fiatalabbak mondták nagyobb arányban, hogy a kábítószer-fogyasztók betegek, bármit is követnek el, míg a bűnözői titulust inkább a férfiak és a idősebbek választották. A tanulói mintán az elsősök nagyobb arányban vélték a fogyasztót betegnek, míg a végzősök és a jobb tanulmányi eredménnyel rendelkezők inkább a bűnözői megnevezést említették többen.

52. Abban nem oszlottak meg nagyon a vélemények, hogy a kábítószer-fogyasztókat kell-e büntetni (ahogyan a mostani jogi szabályozás teszi), az egyértelmű büntetést negyven százaléknál is többen, míg a büntetlenséget tíz százaléknál is kevesebben választották.
53. A büntetéssel foglalkozó kérdések között a tanulói kérdőívben azt is megkérdeztük, hogy a diákok tennék-e bejelentést akár névtelenül is arra vonatkozóan, hogy kábítószerterjesztő embert ismer. A relatív többség (37 %) vállalkozna erre, de csak a névtelenség biztosítása esetén, büntetőeljárásban való tanúskodást csak minden huszadik fiatal vállalna (bár ők többségében jelenleg nem ismernek drogot).
54. A sikeres élet jellemzőinek tekintetében a tanárok számára a társas és a belső értékek voltak a kiemelkedő fontosságúak, míg a diákoknál az "egészség mindenekelőtt" elv került előtérbe. A társas értékek, az emberekkel való jó viszony érdekes módon fontosabbak a tanárok számára, a sikerességet a diákok nem ezen mérik, sokkal inkább az anyagiakon. Ez nem tekinthető nagy meglepetésnek, annál inkább az, hogy az önfejlesztés jellemzőit, a tudást, a művelődést, a tanulást csak alacsony arányban említették a tanárok és a diákok is. A belső értékek sokkal hangsúlyosabb jellemzői a sikeres életnek a tanárok szerint mint a diákok véleménye alapján.
55. Ha összevonjuk a pszichés problémákat (félelemérzés, magány, idegesség, feleslegesség érzése, alvászavar) egy közös változóba, akkor megdöbbentő, hogy a tanárok 52 százaléknál találtunk legalább egy itemet, 16 százaléknál minimum kettőt, s 5 százaléknál három vagy négy pszichés probléma alkalmankénti vagy gyakori előfordulását regisztráltuk. A tanulóknál még riasztóbbak az adatok, 68 százaléknál fordul elő legalább egyféle pszichés probléma. Azok aránya akiknél pontosan két probléma található 15 százalék, akiknek kettőnél több, 27 százalék.
56. A lelki problémákkal szignifikánsan magasabb arányban küszködnek a lányok, a képzetlenebb szülők gyermekei, a kollégisták, a csonka családban élők és a szegényebbek.
57. A kérdezett tanulók többsége (58 %) azt válaszolta, hogy nem unatkozik, mivel mindig talál valami hasznos elfoglaltságot (ez egyébként a végzősökre fokozottan jellemző). Ugyanakkor fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a diákok egyharmada szinte automatikusan választja a tévét vagy a videót, ha unatkozik.

11.6 Drogprevenció

58. A tanárok legfontosabb információs forrásának a szakkönyvek minősíthetők, bár jelenleg csak a tanárok fele forgatja azokat. Kollégáktól 46 százalék, más, külső szakemberektől (iskolaorvos, rendőrség, drogambulancia) 20-30 százalékuk tájékozódik kábítószerrel

kapcsolatos témában. Az internetet adta lehetőségekkel e tekintetben mindössze 6 százalékuk él. A megkérdezett pedagógusok átlagosan 2 információ forrást említettek, 19 százalékuk sehonnan sem tájékozódik, az ellenkező oldalon pedig (4 vagy több forrás) 12 százalék található. A tanárok ismereteit mindenképpen bővíteni kell.

59.A pedagógusok egyértelmű és határozott véleménye, hogy az iskolában van helye a kábítószerekkel kapcsolatos tájékoztatónak, mert a tanulóknak reális ismeretekkel kell rendelkezniük a kábítószer-fogyasztás valamennyi hatásáról és következményéről. A pedagógusok 79 százaléka vallja ezt. A tanárok további 19 százaléka szintén támogatja az iskolai drogprevenciós munkát, de 11 százalékuk szerint nagyon óvatosan kell bánni témával, mert a tájékoztatás könnyen felkeltheti az ismeretlen iránti érdeklődést, 8 százalékuk szerint pedig csak a károsító hatásokat kell hangsúlyozni, mert annak lehet visszatartó ereje.

60.A fentieknek megfelelően az osztályfőnökök többsége - 79 százaléka - úgy nyilatkozott, hogy volt már az osztályában drogokkal kapcsolatos előadás, osztályfőnöki óra. Ezen órákat - ismerve saját tájékozatlanságukat - általában nem a tanárok tartják, hanem meghívott szakemberek, e gyakorlatot célszerű folytatni.

61.A tanárok több mint fele hallott már a DADA rendőrségi oktatóprogramról. Arra a kérdésre, hogy szükségesnek tartaná-e városi szinten szervezett bűnmegelőzési programok (drog, alkohol, dohányzás, AIDS, jogi ismeretek, DADA program) iskolai oktatásba történő beépítését, elsöprő támogatottságot mértünk a tanárok részéről, 88 százalékuk egyértelműen támogatna ilyen jellegű városi programot.

62.A hatékony iskolai felvilágosító munkához a tanároknak szükségük van szakmai segítségre. Gyakorlatilag minden pedagógus igényelné a szakszerű orvosi tájékoztató előadásokat. A tanárok háromnegyede említette a pedagógusoknak szervezett szaktanácsadó szolgálat létrehozását, működtetését valamint a megfelelő demonstrációs anyagok biztosításának fontosságát.

63.A kábítószerekkel kapcsolatos szakirodalmak is igen hatékonyan segíthetik az iskolai prevenciós munkát, a tanárok 71 százaléka említette, hogy ebben is igényelne segítséget. Az orvosi tájékoztatóhoz képest kevésbé népszerű a rendőrségi tájékoztató, de a tanárok 69 százaléka szívesen fogad ilyen típusú segítséget iskolai felvilágosító, drogmegelőző tevékenységéhez.

64.Tapasztalatok alapján a puszta információátadás csak egy bizony körben vezet eredményre. Mivel a legális és illegális szerfogyasztásnak kulturális, társadalmi beágyazottsága van, ezért igen fontos, hogy ezeket a negatív mintákat megváltoztatva

végezzék a szakemberek a prevenciós munkát, új - megélhető, és vállalható - értékeket kell a tanulóknak alternatívaként bemutatni.

- 65.A droprevenciós munka egyik legfontosabb kulcseleme a kortárs segítők képzése, illetve városi szintű hálózattá szervezése lehet, mert a legtöbb impulzust a hiteles kortársaiktól fogadják el a tanulók.
- 66.A fejlesztési, prevenciós és intervenciós programok hatásának figyelemmel kísérésére célszerű egy komplex droginformációs rendszert kiépíteni, mely nemcsak hiteles és pontos információkkal látja el a fiatalokat és felnőtt segítőköt a drogproblémáról, azok összetevőiről, hanem gyűjti és rendszerezi is az oktatási- és más humánszolgáltató rendszerből érkező jelzéseket, információkat.
- 67.A városi szintű droprevenciós programot célszerű lesz a nemzeti drogstratégiához igazítani. Fontos, hogy a település is rendelkezzen átfogó koncepcióval a legális és illegális szerfogyasztás problémájának kezelésére, mely koncepció kidolgozásába többek közt szükséges bevonni a humánszolgáltató szakmát, az oktatási intézményeket, a bűnüldözési és bűnmegelőzési szerveket, a helyi önkormányzati szakembereket és az érintett ifjúsági korosztályt egyaránt.